

Forum „Belang van de Nederlandse bossen”

v.l.n.r. prof. dr F. M. Maas (katheder), ir D. Sikkel, ir A. Coops, ir C. Staf (voorzitter),
ir C. A. Kuysten, D. Bouman en ir M. van Daalen.

Stellingen

Sector planologie: F. M. Maas, Hoofd Afdeling Landschapsvorming van de Rijksplanologische Dienst.

[911]

1. Bos is niet alleen van belang voor houtteelt en recreatie, doch ook als achtergrond voor de woongebieden en als milieuvormende elementen ten behoeve van de luchtzuivering, het vasthouden van grondwater, de geluid-demping, de klimaatverbetering en de vestigingsmogelijkheden van plant-aardige en dierlijke organismen. Het primaat van de economie bij de opzet van bosgebieden moet verleden tijd worden geacht.
2. Zowel vanuit de gezichtspunten van milieuverzorging, de recreatie als de natuurwetenschap zijn bossen met een gevarieerde opzet, d.w.z. met veel randen rondom open ruimten van wisselend formaat en uiteenlopende aard (picknick- of bosweide, heideveld, waterplas) en met een gevarieerde houtopstand, waardevoller dan gesloten en eenvormige bossen. Het verdient derhalve aanbeveling vooral langs de randen van grote bosgebieden meer variatie aan te brengen. De centrale delen kunnen dan meer optimaal worden ingericht voor de houtteelt, hetgeen tevens kan leiden tot het in stand houden van milieus met een meer egale en daardoor minder intensief geoccupeerde habitus.
3. In het algemeen verdient het aanbeveling bosrijke landschappen op te bouwen in die streken, waar in een volgende fase een verstedelijking is te verwachten. Op deze wijze wordt namelijk tijdig een woonklimaat geschapen, waar vooral bewoners van jonge steden grote behoefte aan hebben.
4. Tengevolge van de ontwikkeling in de bevolkingsomvang en de verstedelijking, de welvaart, de vrije tijd en de communicatiemogelijkheden, met de daarmee gepaard gaande wijziging in de leefgewoonten in de woon-, werk- en recreatiesfeer, zal er in toenemende mate behoefte bestaan aan bosrijke landschappen.
5. Daartoe kunnen bestaande coulissenlandschappen in de zandgebieden worden omgebouwd door vergroting van het bosareaal in zones, waar de aanwezige landbouwgronden marginaal zijn. In het westen van ons land kunnen bepaalde polderlandschappen worden omgevormd tot meer parkachtige door de inbouw van bosgordels langs de kleine of grote, bestaande of te maken wateren.
6. Vanwege de noodzakelijke uitbouw van steden in de open polderlandschappen in het westen is het vooral hier noodzakelijk snel parklandschappen op te bouwen rondom de stedelijke gebieden. Het lijkt waarschijnlijk, dat in de Randstad Holland alleen al tot 2000 de aanleg noodzakelijk is van een 50.000 ha stedelijk parkgebied. Het is urgent, dat hiervoor op korte termijn middelen worden gevonden.
7. Het stimuleren van schoolbossen is gewenst. Op deze wijze kan de jeugd immers al kennis nemen van de betekenis van de bossen.

Sector houtproductie: D. Sikkel, Hoofd Stafafdeling Bosbouw van het Staatsbosbeheer.

[906]

1. Het beleid van de overheid is verankerd in de Boswet. De bepalingen in de Boswet hebben tot doel er voor te waken dat de oppervlakte bos niet vermindert en een redelijke spreiding en hoedanigheid wordt gewaarborgd, zulks in verband met de veelzijdige betekenis van het Nederlandse bos voor het klimaat, het landschap, de natuurbescherming, de houtproductie en de recreatie. Deze veelzijdige doelstelling wordt het beste gewaarborgd door een gezond goed groeiend bos in verschillende bezitsvorm.
2. Een gezond bos produceert hout. Dit is een hoogwaardig natuurproduct mits deskundig geteeld (houtteelt), deskundig geoogst (exploitatie) en op de juiste wijze en op het goede tijdstip op de markt gebracht („marketing”).
3. Het wereldhoutverbruik neemt sterk toe. Voor 1975 wordt in Europa, exclusief de Sovjet Unie, een tekort verwacht van 104 miljoen m³. De houtproductie in Nederland bedraagt thans \pm 800.000 m³ waarmee slechts 15% van onze houtbehoefte wordt gedekt. In de komende tien jaar zal de produktie tot 900.000 m³ kunnen stijgen. De houtbehoefte zal als gevolg van verdere industrialisatie en bevolkingsgroei evenwel nog aanzienlijk groter worden dan thans reeds het geval is.
4. De daling van de houtprijzen in het laatste jaar werd veroorzaakt door een conjuncturele en structurele crisis. De structurele crisis betreft zowel de houtconsument (mijnen, industrie), de houthandel (organisatie, liquiditeit) als de producent (versnipperd bosbezit, onvoldoende efficiënt beheer).
5. In tijden van stijgende lonen en dalende houtprijzen is het meer dan ooit nodig aandacht te schenken aan de inkomsten van het hout. Horizontale integratie (samenwerking van gelijkgerichte bedrijven) en verticale integratie (samenwerking van ongelijkgerichte bedrijven) kunnen tot een verbetering van het bedrijfsresultaat leiden. Alleen een deskundig beheerder kan hierin de meest geëigende methode aangeven.
6. Het afzetbeleid dient zowel gericht te worden op massaproductie als op kwaliteitsproductie. Voor beide afzetmogelijkheden geldt dat alleen een goede prijs kan worden bedongen als het produkt gelijkmatig van afmeting en kwaliteit is, in een behoorlijke hoeveelheid wordt aangeboden en een regelmatige produktie ervan is verzekerd.
7. De openluchtrecreatie is gediend met een afwisselend bosbeeld van verschillende houtsoorten en leeftijden, open ruimten en gesloten opstanden. Een deskundig beheer op ecologische grondslag is de beste waarborg hiervoor (optimaal bodemgebruik; houtsoortenkeuze afgestemd op mogelijkheden van grond, klimaat en beperkende factoren).

Sector natuurbehoud: A. Coops, Inspecteur Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

[1907]

1. Vele bossen hebben een actuele óf een potentiële betekenis als natuurbeschermingsgebied. Min of meer natuurlijke bossen en bosgezelschappen zijn zeldzaam en verdienen een op natuurwetenschappelijke basis gegrondveste bescherming en beheer.
Vele produktiebossen functioneren eveneens in meer dan een opzicht als natuurruimte.
2. Uit een oogpunt van milieubescherming gaat de betekenis van de bossen voor het menselijk welzijn waarschijnlijk ver uit boven de betekenis van het bos voor de verschillende deelbelangen (bijvoorbeeld houtproduktie, recreatie, jacht e.d.).
3. Gezien de veelzijdige betekenis van het bos in Nederland is het niet juist, dat de in 1966 ingestelde bosbijdrageregeling uitsluitend is gebaseerd op de recreatieve betekenis van het bos.
4. De instandhouding (en in vele gevallen aanleg) van bossen als buffergebied tussen de urbane gebieden en de open natuurruimten is essentieel.
5. De belangen van het natuurbeheer vereisen bij de openstelling van bosgebieden een weloverwogen, op wetenschappelijk onderzoek gefundeerd beleid, waarbij een optimale instandhouding van fauna en vegetatie richtsnoer dient te zijn.
6. Bij het vestigen van recreatieve accommodaties in aaneengesloten bosgebieden dient de ruimte voor verblijfsvoorzieningen niet *in*, doch bij de bossen te worden gevonden, voor zover dit planologisch en landschappelijk aanvaardbaar is.
Het bos heeft mede de functie van uitloopgebied voor dergelijke vestigingen.

Sector recreatie, natuurbehoud en verkeer: C. A. Kuysen, Directeur Verkeer en Recreatie van de Koninklijke Nederlandse Toeristenbond A.N.W.B.

[1907]

1. bosranden zijn zeer belangrijk voor de recreatie.
2. Open, doorzichtig bos is zeer geschikt voor de recreatie, doch moet afgewisseld zijn met open plekken en dicht bos.
3. Door de juiste recreatievoorzieningen kunnen de recreanten met succes uit de gevoelige en natuurwetenschappelijk belangrijke bosgedeelten worden gehouden.
4. Bescherming van natuurgebieden in het bos kan goed geschieden door met recreatievoorzieningen in de nabijheid de recreant aan te trekken.
5. Het is zeer wel mogelijk de belangen van landschapsschoon, natuurbescherming, houtproduktie en recreatie tot een evenwichtig geheel te brengen.
6. De bossen zijn voor de recreanten van allerlei soort en stijl van groot belang.

7. De overheid dient het bosbeheer effectief te steunen, vooral nu door gebrek aan inkomsten achteruitgang te verwachten is.
8. De A.N.W.B. zal, in nauwe samenwerking met Staatsbosbeheer, andere overheidsinstanties en particuliere eigenaren, voortgaan door bewegwijzering en informatie de recreanten naar en in de bossen te geleiden. De toeristische routes en speciale bewegwijzering van toeristische gebieden en objecten zullen daarbij een effectief middel zijn.

Sector recreatie: D. Bouman, Directeur van de Dienst Landelijke Eigendommen van de gemeente Apeldoorn.

[907]

1. Bij de behandeling van de gemeentelijke taak op het stuk van de openluchtrecreatie verdient, naast de betekenis die aan het bos en de boomrijke ruimte kan worden toegerekend, de functie van het stedelijke groen grote aandacht.
2. Er dient tegen te worden gewaakt, dat de woningbouw zoveel aandacht krijgt, dat de andere leefbehoeften qua ruimte en qua geldmiddelen slechts als restoplossingen worden afgedaan.
3. De oorzaken van het probleem der openluchtrecreatie liggen binnen de stedelijke sfeer; de logica gebiedt primair dáár de oplossing van het probleem te zoeken.
4. De gemeenten staan het dichtste bij de burgers en kennen uit dien hoofde hun noden het beste; sinds de gemeenten de gelegenheid tot verpozing in de openlucht door eigen groei het eerst belemmerden, kennen zij de recreatienoden van de burgers het beste.
5. De gemeenten hebben zich reeds een halve eeuw het scheppen van gelegenheid tot verpozing in de openlucht algemeen tot taak gesteld.
6. Het gemeentelijk recreatiegroen heeft door zijn vormgeving en inrichting een grote opvangcapaciteit en wordt frequent bezocht als gevolg van zijn bereikbaarheid.
7. Economische en verkeerstechnische belangen worden gediend wanneer een groot deel van de bevolking zijn recreatieterreinen in en dicht bij de woonstede vindt.
8. De elasticiteitsgrens van de ruimtelijke ordening in Nederland is bereikt, nu wij met diverse, elkaar deels overlappende plannen in feite bezig zijn onze laatste vierkante meters grond te bestemmen.
9. Aangezien sport een nuttig tegenwicht vormt tegen het ongezonde, tegen-natuurlijke leven van alle dag, dient de accommodatie voor sport als een stedenbouwkundig gegeven te worden gehanteerd.
10. Wegens het grote absolute getal van de veldsportbeoefenaren en het geringe relatieve getal der veldsportbeoefenaren per oppervlakte- en tijd-eenheid is de aanleg van een apart, zelfstandig milieu voor veldsport in de toekomst onverantwoord te achten.
11. Waar de meeste bossen niet alleen een schaal hebben die aan de recreatie-behoefte tegemoet komt, maar ook het minst door ander grondgebruik

- besmette landschap vormen, dient te worden voorkomen, dat deze landschappen verder worden aangetast.
12. Het verschijnsel snipperverkaveling moet naast een ongeordende verstedelijking als de grootste vijand van de met zorg en toewijding ontworpen bestemmingsplannen, ook die van de Rijksplanologische Dienst, worden beschouwd.
 13. Het behoeden van het bosbezit voor snipperverkaveling kan worden bereikt door de jaarlijkse bosbedrijven van het Rijk in overeenstemming te brengen met de aangetoonde exploitatieverliezen.
 14. De gemeente heeft tot taak de grote groep van de natuur verwijderden, die nochtans elk jaar de steden ontlopen, te leiden in een landschap dat uitnodigt tot wandelend verdergaan. Het natuurpad biedt daartoe een uitstekend middel.
 15. Verordeningen met betrekking tot het recreatief buitenverblijf, waarbij wordt overnacht, met name het kamperen, dienen door de gemeentelijke overheid te worden gehanteerd.
 16. Het samengaan van gemeenten in een recreatiegemeenschap zal worden bevorderd en de belangstelling voor de over de gemeentegrenzen reikende objecten worden gestimuleerd, indien de specialisten uit de deelnemende gemeenten worden geraadpleegd. Bovendien kan dan op de kosten van een dergelijke gemeenschap aanzienlijk worden bespaard.

Boseigenaren: M. van Daalen, Voorzitter Nederlandse Vereniging van Boseigenaren.

[923]

1. De rijke schakering van het Nederlandse bos is te danken aan de gespreide bezitsvorm.
2. Het beheer van het particuliere bosbezit is over het algemeen de meest economische.
3. Het behoud van het particuliere bosbezit is reeds om deze redenen van essentieel belang.
4. De opbrengst uit de houtproductie wordt steeds minder, de exploitatiekosten worden steeds hoger, waardoor de uitkomsten in ernstige mate negatiever worden.
5. De mogelijkheden voor uitbreiding van het houtgebruik, bijvoorbeeld nieuwe soorten van houtverwerkende industrieën kunnen mogelijk verlichting geven, echter op langere termijn.
6. De boseigenaar in het algemeen is niet ingesteld op het in exploitatie brengen van recreatieoorden. Zijn „vak” is daarop niet gericht. Het ombuigen in deze richting ligt hem in het algemeen niet. Dit kan hierdoor veelal een mislukking worden.
7. Bovendien zou dit toch altijd slechts voor een deel van de boseigenaren mogelijk zijn. Er kan niet op elk bosbezit een camping of iets dergelijks komen. Voor het geheel geeft dit geen oplossing.
8. De planologische diensten huldigen de stelling: geen recreatie-inrichtingen in de bossen.

In vele gevallen een juist standpunt, doch er zijn talloze oplossingen mogelijk zonder uitgesproken schade voor de bossen. In het algemeen is men hiermede te star.

9. Conclusie:

- a. Voor het behoud van het particuliere bos geeft de recreatie in het algemeen geen oplossing de exploitatie rendabel te maken.
- b. Nieuwsoortig houtgebruik lijkt voorlopig nog weinig perspectief te geven.
- c. De houtproduktie zal hoofddoel blijven. Door een deskundig beheer moet getracht worden verbetering te verkrijgen.
- d. Vooralnog geeft dit onvoldoende verlichting in de nadelige exploitatie, waardoor een voldoende Rijksbijdrage slechts uitkomst kan brengen om versnippering van de boscomplexen te verhinderen.